

7.3.2013

Valtionvarainministeriö

Pomarkun kunnan lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta

Pomarkun kunta lausuu luonnoksesta kuntarakennelaiksi seuraavaa (Pomarkun kunnanvaltuusto 6.3.2013 §39):

Selvitysvelvollisuus, selvityspäruusteet (ml. poikkeuspäruusteet) ja selvitysvelvollisuuden sisältö

Pomarkun kunta pitää nykyistä kuntajakoa Satakunnassa ja Porin seutukunnassa toimivana. Se varmistaa parhaiten lähipalvelujen säilymisen ja kehittämisen sekä turvaa lähidemokratian toiminnan. Myös kuntien palvelutuotannon laatu ja taloudellisuus ovat hyvää tasoa. Nykyinen kuntarakenne varmistaa myös alueen elinkeinoelämän toimintaedellytysten tasapuolisen kehittämisen. Toistaiseksi ei ole voitu osoittaa sitä, että pienen kunnan liittäminen suurempaan tuottaa aina taloudellisia ja toiminnallisia hyötyjä.

Kuntarakennelakiluonnoksen perusteluissa Pomarkun kunta on työpaikkaomavaraisuuden ja pendelöinnin päruusteella määritelty ns. Porin selvitysalueeseen. Pomarkun kunnan tulee voida itse valita, tehdäänkö selvitys myös Pohjois-Satakunnan selvitysalueen kanssa. Lakiluonnos on laadittu liitosselvityksiin velvoittavana. Kriteerit on määritelty siten, että ne velvoittavat kaikki kunnat yhdistymisselvityksiin. Selvitysvelvollisuuden, sen kriteereiden ja prosessin suhteen kunnalla ei ole huomauttamista. Vaikka selvitysmenettely ei johtaisi kuntaliitoksiin, voi menettely tuottaa jatkossa arvokasta tietoa kuntien tiivistyvän yhteistyön hyödynnettäväksi.

Esityksen sisältämät määräajat ja menettelyt

Kuntarakennelaki on viivästyvässä alkuperäisestä aikataulustaan. Tästä syystä lakiluonnoksen määräajat ovat liian kireät. Lakiluonnoksen mukaan kuntien tulee tehdä yhdistymisselvitys ja mahdollinen siihen liittyvä yhdistymisesitys 1.4.2014 mennessä, jotta ne voivat saada yhdistymisavustukset ja mahdolliset valtionosuuksien kompensatiot. Erityisesti monikuntaselvityksissä määräaika on liian kireä.

Lakiluonnoksen mukaan ministeriö (VM) voisi tarvittaessa määrätä erityisen kuntajakoselvityksen toimittamisesta, mikäli kunta ei ole 1.4.2014 mennessä tehnyt kuntien yhdistymisesitystä. Pomarkku vastustaa näin

tiukkaa kirjausta. Kohta tulee muuttua siihen muotoon, että erityinen kuntajakoselvitys voidaan määrätä toimitettavaksi vain siinä tapauksessa, että kunta ei ole ollut lainkaan mukana yhdistymisselvityksessä.

Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntajaon muuttamisesta

Lakiluonnoksessa ei esitetä valtioneuvostolle nykyistä voimassa olevaa kuntajakolakia laajempaa toimivaltaa päättää kuntajaon muutoksista. Kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta on tärkeätä, että kuntien valtuustoilla säilyy vastaisuudessakin lopullinen päätösvalta kuntarakenteen muuttamisessa tai muuttamatta jättämisessä. Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien (ns. kriisikunnat) osalta lakiluonnoksessa esitetty menettely (pakkoliitos) on perusteltu.

Yhdistymisavustuksien ehdot ja määrät

Lakiluonnokseen on kirjattu, että yhdistymisavustusten käyttöä säädeltäisiin nykyistä lainsäädäntöä tarkemmin. Tämä ei ole tarpeellista vaan kunnilla itsellään tulee olla päätösvalta sen suhteen, miten yhdistymisavustus käytetään parhaiten uuden kunnan ja sen asukkaiden hyväksi.

Lakiluonnoksessa olevat yhdistymisavustuksien määrät noudattelevat nykyistä kuntajakolakia. Samoin on menettely mahdollisessa valtionosuuksien menetysten korvaamisessa. Yhdistymisavustusten tason tulee olla huomattavasti esitettyä suurempi, jotta järjestelmä kannustaisi kuntia yhdistymisiin ja kompensoisi yhdistymisestä aiheutuvia kustannuksia.

Lakiluonnoksessa on kuitenkin ehdotettu, että yhdistymisavustuksia ja valtionosuuksien kompensatiota voisi saada vain niihin kuntarakenteen muutoksiin, joista tehdään päätös 1.4.2014 mennessä ja jotka toteutetaan viimeistään vuoden 2017 alusta. Koska kuntajaon muutokset aiheuttavat kunnille aina väistämättä lisäkustannuksia, tulee valtion tukea niitä jatkossakin. Edellä mainittu yhdistymispäätöksen aikarajoitus tulee poistaa lopullisesta kuntajakolaista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Sosiaali- ja terveydenhuollon tulevan palvelujärjestelmän lähtökohta on STM:n asettaman sote-palvelurakennetyöryhmän loppuraportissa erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon palvelujen integrointi ensisijaisesti vahvoille kunnille ja toissijaisesti sote-alueille. Tätä uutta laajaa perustasoa tukevat erityisvastuutahot (=erva-alueet). Raportin mukaan uudistuksen tavoitteena on riittävien sosiaali- ja terveystalvelujen turvaaminen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen yhdenvertaisesti koko maassa. Palvelujen järjestämis- ja rahoitusvastuu säilyisi kunnilla. Lähipalvelujen turvaamiseen tullaan

kiinnittämään erityistä huomiota.

Sote-uudistuksen perusta on täydellisesti ristiriidassa kuntarakennuudistuksen tavoitteiden kanssa. Kuntarakennelaki tavoittelee vähintään 20.000 asukkaan vahvoja peruskuntia. Sote-uudistuksen mukaan nämä kunnat ovat kuitenkin liian pieniä yksiköitä järjestämään sosiaalitoimen ja perusterveydenhuollon palvelut, jotka muodostavat noin puolet kuntien palveluvolyymista. Koska sote-järjestämislaki tulee olemaan kuntarakennelakia velvoittavampi, olisi loogista odottaa, että näiden lakien tavoitteet, sisältö ja aikataulu olisivat sopuissa keskenään.

Pomarkun kunnan mielestä suuren väestöpohjaan perustuva perustaso, jonka tehtäviin kuuluvat sosiaalitoimi, perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido, vaarantaa lähipalvelut. Mitä todennäköisimmin nämä suuret toimijat hakevat tuottavuutta palvelujen keskittämällä ja palveluverkon karsinnalla. Tämä tarkoittaisi mm. terveysasemaverkoston ja muiden lähipalvelujen karsimista eli sote-palvelurakennetyöryhmän loppuraportissa esitetty tavoite lähipalvelujen turvaamisesta ei tule toteutumaan.

Pomarkun mielestä työryhmän esitys sote-palvelujen järjestämiseksi on erittäin sekava ja huonosti valmisteltu. Käsittämättömänä voidaan pitää 50.000 asukkaan väestöpohjavaatimusta perusterveydenhuollon tai sosiaalipalvelujen tuottamiselle. Pitkäaikainen kokemus on osoittanut, että myös pienet kunnat (esim. 2500 asukkaan Pomarkku) ovat pystyneet tuottamaan nämä palvelut joko yksi tai yhteistyössä naapurikuntien kanssa taloudellisesti, tehokkaasti ja laadukkaasti.

Kerrassaan kummallinen on myös raportin linjaus siitä, että 50.000–100.000 asukkaan kunta pystyisi järjestämään erikoissairaanhoidon palvelut. Useat asiantuntijalausunnat toteavat, että hyvin toimiva ja kattava erikoissairaanhoido vaatii vähintään 200.000 asukkaan väestöpohjan. Satakunnassa erikoissairaanhoido on järjestettävä yhden maakunnallisen toimijan mallilla, mutta järjestysvastuu ei saa perustua vastuukuntamalliin vaan kuntien vahvassa ohjauksessa toimivaan kuntayhtymään.

Yhteenvedona Pomarkun kunta lausuu, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut voidaan jatkossakin järjestää parhaiten nykyisellä palvelujärjestelmällä sitä eräin osin tarkistaen.

POMARKUN KUNTA

Eero Mattsson
kunnanjohtaja

Nina Merilahti
kunnansihteeri